

Врз основа на член 50 став 1 точка 3 од Законот за локална самоуправа (Службен весник на РМ бр. 05/02) член 39 став 1 од Статутот на општина Василево ("Службен гласник на ОВ" бр.04/03,08/06 и 09/10) го донесувам следното

РЕШЕНИЕ

Се прогласува **Планот за управување со отпад на општина Василево (2013-2018)**,

што Советот на општина Василево го донесе на седницата одржана на ден **19.03.2014 година**

Бр.08-778/2
20.03.2014
Василево

Општина Василево
Градоначалник,
Ванчо Стојанов с.р.

**ПЛАН ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД
НА ОПШТИНА Василево (2013-2018)**

СОДРЖИНА НА ПЛАНОТ ЗА УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД:

-Вовед

- 1.Опис и оценка на постоечката состојба во управувањето со отпад во ЕЛС – Василево
- 2.Предвидувања на идните состојби со управувањето на отпадот
- 3.Дефинирање на цели
- 4.Стимулативни мерки за намалување и избегнување на создавањето на отпадот, негово повторно користење, рециклирање или користење како извор на енергија
- 5.Начини на отстранување и депонирање на отпадот
- 6.Дефинирање на индикатори преку кои ќе се следиреализацијата на планот
- 7.Анализа и предлог за најсоодветен начин на управување со отпадот
- 8.Дефинирање на акции т.е проекти со кои би се реализирале предвидените активности со извршена приоритизација
- 9.Согледување на јавното мислење од аспект на воведување на соодветно управување со отпадот во Општина Василево и дефинирање на цената на услугата
- 10.Идентификување на можните финансиски извори за имплементирање на Планот за управување со отпад

-Вовед

Овој План претставува продолжување на напорите за остварување на визијата за Општина Василево за одржлив развој поставена со стратешкиот документ Стратегија за Локален Економски Развој. Како специфично насочен документ, Планот за управување со отпад предлага практични и финансиски изводливи решенија за приоритетните проблеми во управувањето со отпадот, прилагодени кон локалните карактеристики, предности и можности. Визијата за Одржлив развој подразбира висок квалитет на животната средина дефиниран со достапност на чиста вода, чист воздух, чиста почва. Сите овие природни ресурси се под закана на производните процеси, потрошувачката, мобилноста и стремежот за економски раст т.е. движечките сили во создавањето на отпадот. Количината и видот отпад кој го создаваме е еден значаен индикатор за нашето однесување кон природните ресурси, затоа што со создадениот отпад, нив неповратно ги губиме. Секој поединец има лична одговорност за отпадот што го создава. Како индивидуални создавачи на отпад, ние мора да водиме сметка колку отпад создаваме, да бараме решенија да го намалиме и да управуваме со него на безбеден начин, да бидеме подготвени да платиме за да се елиминираат последиците врз животната средина од отпадот, затоа што секој кој создава отпад носи одговорност за влијанието што тој отпад го врши врз животната средина и здравјето на луѓето. Управувањето со отпадот е комплексна материја. Резултатите во справување со проблемите, во постигнување на континуирани подобрувања, во голема мерка зависат од интегрираниот пристап кој го обезбедуваат многуте учесници во процесот: јавноста, стопанството, надлежните органи. Локалната самоуправа, секако, е главниот олеснувач кој и помага на заедницата да се справи со предизвиците во управувањето со отпадот .

Овој план има за цел, на најдобар начин и во најголема можна мерка, да обезбеди во Општината Василево, примена на докажаните позитивни практики во управувањето со отпадот.

Основни (општи) карактеристики на Општина Василево

Општината Василево е формирана со Законот за територијална поделба на Република Македонија (Службен весник на РМ бр. 49/96), со вкупно 18 населени места. Со новата територијална организација на локалната самоуправа кон територијата на општина Василево припаднаа: Василево, Пиперево, Ангелци, Градашорци, Седларци, Едерниково, Трибичино, Радичево, Дукатино, Сушево, Доброшинци, Висока Маала, Нова Маала, Чанаклија и пасивни населени места кои се исселени Варварица, Нивичино и Кушкулија. Територијата на општина Василево го зафаќа средниот дел на Струмичко-Радовишката Котлина, или севернозападниот дел на Струмичкото поле. Оваа општина се граничи со општинаите Струмица, Босилово, Берово, Радовиш и мал дел со Конче. Главни компетативни предности на општината е можностата за развој населски туризам, производство на здфрава храна, искористување на потенцијалите на брана Турија, организирање и стопанисување на регионалната депонија во с.Доброшинци.

Површина: 221 км²

Број на жители: 12 122

Населени места 18

Општината Василево спаѓа во групата на помали општини во РМ, како според површината, така и според бројот на населението кое живее на нејзината површина. Површината на Општина Василево изнесува 221 км², а според статистичките податоци од пописот извршен во РМ во 2002 година бројот на жители е 12 122 . Во етничкиот состав на населението најбројни се Македонците (81,98%) и Турците (17,59%). Останатите етнички заедници сочинуваат помалку од 1%. жител /км².

-Видови на Отпад што се генерира на територијата на Општина Василево

На територијата на Општина Василево најзастапен е неопасниот отпад кој го создаваат жителите и лицата кои престојуваат на нејзината територија, односно комунален, комерцијален и инертен отпад. Опасниот отпад, генерално, може да се каже дека не постои поради тоа што на територијата на општината нема индустриски капацитети кои произведуваат опасен отпад. Исклучок се малиот број приватни здравствени ординации, кои се јавуваат како создавачи на медицински отпад и некои мали индустриски капацитети кои се наоѓаат во индустриската зона. Податоци за опасниот отпад не се дефинирани. Сите видови неопасен отпад, како и дел од опасниот (медицински отпад) се депонираат на начин кој не е во согласност со Законот за управување со отпад, поради тоа што во најголемиот број од населените места се врши на санитарно-технички неуредени локации, спонтано од страна на населението, создавајќи т.н. диви депонии.

Согласно стандардот дека во рурални средини на годишно ниво се создава по жител 200 кг комунален отпад, 12.122 жители на Општина Василево на годишно ниво би создале 2.424.000 кг отпад.

Општина Василево е рурална општина во која земјоделието и сточарството се едни од најзастапените економски сектори.

Количините на органската фракција од отпадот се во зависност од сезоната. Во текот на пролетта и есента се генерираат најголемите количини биоразградлив отпад, не само во семејствата, туку и од вишокот на земјоделски производи во земјоделието. Органскиот отпад во домаќинствата потекнува од храната, како и од некои други биоразградливи компоненти како што е хартијата. Меѓутоа, бидејќи општина Василево е општина во која населението живее во семејни куќи, не треба да се занемарат количините отпад кои потекнуваат од градините и дворовите на станмени објекти.

Вкупно годишно се генерираат 10 – 12 тони органски отпад како фракција на цврстиот комунален отпад.

-Надлежност и обврска на ЕЛС, согласно законската регулатива во Република Македонија

Согласно со Законот за управување со отпад, единиците на локална самоуправа се должни да изработат план и програма за управување со отпад кои се во согласност со Националниот план за управување со отпад и Националната програма за управување со отпад. Планот треба да ги дефинира насоките и активностите кои треба да се превземат од страна на општинските власти со цел реализација на Националниот план за управување со отпад.

Планот и Програмата за управување со отпадот во Општина Василево се изработени согласно членовите 18, 19 и 21 од Законот за управување со отпадот, Стратегијата за управување со отпад на Република Македонија (2008-2020), Националниот план за управување со отпад на Република

Македонија (НПУО 2009-2015), Локалниот еколошко акционен план на општина Василево (април 2008) и Стратегијски план за економски развој на Струмичкиот микро регион.

Планот за управување со отпад за периодот од 2014 до 2018 година, како и Програмата за 2014 година, се едни од најважните документи во оваа област и при нивната изработка неопходно е покрај позитивната законска регулатива, која ја третира оваа област, да се предвиди и примена на ЕУ директивите за отпад, согласно со целите поставени во Националниот план, кои се детерминирани со цел обезбедување на минималните услови за безбедно управување со отпад со примена на сите принципи и мерки кои се применуваат во Европската Унија.

Едногодишната програма, која е резултат од планот, е документ со кој е извршено планирање на активностите во текот на планираната календарска година.

Активностите во планот се и основа за согледување на можните извори на финансирање на истите, како и за пресметување на делот од општинскиот буџет наменет за целите дадени во програмата за управување со отпад.

1. Опис и оценка на постоечката состојба во управувањето со отпад во ЕЛС – Василево

Управувањето со отпад во општина Василево е во надлежност на ЈПКД „Турија“, Василево, кое е основано од страна на Општина Василево во 1998 година.

Организирано собирање и подигање на отпад се одвива во 8 населени места во Општината и тоа: Василево, Градашорци, Ангелци, Владевици, Сушево, Радичево, Дукатино и Пиперево.

Со оглед на фактот дека ЈПКД не врши мерење на количествата на собраниот отпад, односно наплатата се врши паушално, а не по количество, користејќи го усвоениот стандард од 0,5 кг/жител/ден за руралните населени места (согласно со анализите и мерењата направени за изработка на националниот план за управување со отпад - односно во руралните населби е усвоен стандард од 180 кг/ж/год), можеме да констатираме дека 50% од вкупно создадениот отпад на територијата се собира од страна на ЈПКД.

Количеството на создаден отпад на годишно ниво кое го собира ЈПКД „Турија“ се депонира на општинската депонија која се наоѓа северно од населба Василево во атарот на селото Доброшинци. Со депонијата управува ЈПКД „Комуналец“ – Струмица. Оваа депонија е отворена во осумдесетите години кога општина Василево беше во рамките на општина Струмица.

Со новата Територијална поделба и формирањето на општина Василево како Општина, депонијата остана на територијата на општина Василево и истовремено се користи за депонирање на комунален отпад и од општина Струмица. Преговорите кои се водат со одредени странски фирми за собирање на отпад се да оваа депонија прерасне во регионална депонија за Општините од Југоисточниот плански регион. Депонијата има површина од околу 13 ха, со просечна длабочина од 8-10 метри.

Организираното собирање отпад ЈПКД „Турија“ го врши со сопствено возило, отпадот се собира во канти и контејнери за комерцијалните објекти. Контејнерите со Одлука на Совет се обврса за сите комерцијални објекти, додека кантите се на доброволна основа и поголем број на граѓани не поседуваат канти за собирање на отпад. Динамиката со која се собира отпадот во населените места е 1 еднаш во текот на една седмица.

ЈПКД „Турија“ Василево располага со следните возила кои ги користи за собирање и транспорт на отпад:

Вид на возило	Година на производство	Носивост во м3 (растресит отпад)
Камион марка Застава	1982	5

Пресметаните трошоци за извршување на дејноста на собирање и транспортирање на отпадот се околу 1.040.000 ден. на годишно ниво, а во структурата на овие трошоци најмногу се присутни трошоци за плати на вработените и за гориво за возилата. Наплатата на трошоците за собирање на отпадот ја врши ЈПКД, при што истото, по претходно добиена согласност од основачот - Советот на Општина Василево ја одредува и цената на услугата, која се одредува паушално во зависност од тоа дали корисникот е физичко лице, правно лице и трговец поединец. Степенот на наплата за собирање и транспортирање на отпадот е околу 75%, што е релативно солиден процент на наплата кој овозможува покривање на трошоците за одржување, но не и за инвестирање во системот. Останатиот процент на неплатени сметки се должи на високиот степен на невработеност и нискиот социјален стандард.

Организиран систем на собирање и транспорт на отпад не постои во 7 од вкупно 15 населени места во Општина Василево и тоа во: Чанаклија, Нова Маала, Доброшинци, Висока Маала, Седларци, Едерниково и Трибичино. Овие населени места имаат одредени свои локации одобрени од Советот на општина Василево каде го депонираат својот отпад.

Покрај овие депонии, на територијата на постојат и голем број помали, диви депонии/ѓубришта, кои се производ на секојдневните активности на жителите и посетителите на општината, па така, најголем дел од овие помали депонии/ѓубришта се наоѓаат покрај патиштата речните корита. Исто така, и покрај реката Струмешница, во делот кој минува низ нашата Општина се исфрла доста комунален отпад и отпад со голем волумен.

Во општината не се врши селектирање на отпад, односно не е воспоставен систем за селектирање на специфични типови отпад согласно законските одредби. Тоа се должи, пред се, на несоодветната стручна и техничка опременост на Комуналното претпријатие и на Општината, а од друга страна не се создадени соодветни економски услови за спроведување на оваа активност (не постои пазар за откуп на специфичните типови отпад).

Општина Василево има комунален инспектор. Во рамките на своите надлежности, инспекторот ги спроведува казнените мерки, согласно Законот за управување со отпад, Законот за јавна чистота и други закони и подзаконски акти од областа на комуналните дејности.

Сепак, останува фактот дека во претстојниот период ќе мора сериозно да се пристапи кон решавање на овој проблем. Постојаното неконтролирано создавање диви депонии има големо влијание врз здравјето на луѓето, квалитетот на воздухот, површинските и подземните води, како и на деградирањето на земјиштето, а со самото тоа има влијание врз целокупниот квалитет на животот во општината.

Меѓу проблемите со кои се соочува Општината е секако и проблемот со самозапалување на дивите депонии, како и несоодветното постапување на граѓаните кои самоволно пристапуваат кон нивно палење. Поради присуството на органска фракција на ѓубриштата, при нејзино гниење во присуство на кислород се ослободува метан. Тоа е гас кој го предизвикува ефектот на стаклена градина, а со негово палење се ослободува CO_2 кој исто така претставува гас кој го предизвикува ефектот на стаклена градина, но е со помал интензитет. проблемот настанува поради присуството на пластична амбалажа, кеси и слично, кои со палење ослободуваат особено штетни (канцерогени) материи - диоксини и фурани.

Општина Василево е дел од Југоисточниот Регион, и идното решение на проблемот на управување со отпад ќе биде во согласност со насоките дадени во Националната стратегија за управување со отпад.

Од погоре изнесеното произлегува дека состојбата со отпадот на територијата на Општина Василево е следна:

- 70 % од населението не е опфатено со организирано собирање на отпад;
- Постои несоодветно депонирање на комуналниот отпад - диви депонии (евидентирани 16 диви депонии кои не се во согласност со минимум пропишаните технички барања);
- Евидентирани диви депонии во реката Струмешница;
- Непостоене на техничка (возила, садови за собирање) и стручна опременост (квалификуван кадар) на ЈПКД „Турија „ Василево,
- Ниско ниво на свест кај локалното население за правилно постапување со отпадот, односно за негово депонирање;
- Не постои организиран систем за селектирање, рециклирање / реупотреба и преработка на собраниот отпад;

2.Предвидувања на идните состојби со управувањето на отпадот

Врз основа на податоците од пописот извршен 2002 година, стапката на (природниот) пораст на населението (наталитет) во општина Василево е позитивен, односно бројот на населението благо се зголемува.

Статистички гледано, бројот на жителите во периодот 2002-2007 се зголемува. Поради овој податок, процентот на пораст на населението во општина Василево за следните 4 години (2014-2018 планскиот период што треба да биде опфатен со овој документ) ќе претпоставиме дека ќе изнесува нула, односно дека бројот на населението ќе биде задржано на сегашното ниво или ќе претрпи незначителни позитивни промени, што би било основа за зголемено генерирање на отпад. Согласно со погоре изнесените претпоставки, може да се заклучи дека создавањето на отпад на годишно ниво ќе остане на сегашните количини за периодот кој е опфатен со планот.

Вкупните количини на отпад кои ќе се создадат во следните 4 години, количините на рециклабилните фракции согласно составот на комуналниот отпад од НПУО се проценуваат на :

Ф р а к ц и ј а	з а с т а п е н о с т %	В к у п н о (к г)
О р г а н с к и	3	39.000
Д р в о	/	/
Х а р т и ј а и к а р т о н	4	52.000
П л а с т и к а	20	260.000
С т а к л о	5	65.000
Т е к с т и л	5	65.000
М е т а л и	4	52.000
О п а с е н о т п а д	/	/
К о м п о з и т и	/	/
Комплексни производи	/	/
И н е р т е н о т п а д	10	130.000
Д р у г и к а т е г о р и и	46	598.000
С и т н и д е л о в и	3	39.000
В к у п н о	100	1.300.000 кг

Од податоците презентирани во претходната табела може да се заклучи дека рециклирањите материјали: пластиката, хартијата, стаклото, текстилот и разните видови метали претставуваат 41% од вкупно генерираниот отпад. Во Република Македонија се врши откуп на отпадна пластика, разни видови метали, хартија и текстил, додека стаклото не се откупува.

Со цел согледување на можните приходи кои би се оствариле со собирање, процесирање и продавање на рециклирабилните материјали од комуналниот отпад, извршена е процена на можните приходи. Бидејќи цените по кои се откупуваат секундарните сировини се во зависност од видот и квалитетот на истите (видот на хартијата, пластика или метал), како и степенот на обработка (балирани, испрани, иситнети, сепарирани по боја и др.), користени се просечни цени и тоа:

В и д н а с у р о в и н а	Ц е н а (о д - д о)	П р о с е ч н а ц е н а
Х а р т и ј а	И кат. балирана 4.62 ден/кг до 2.12 ден/кг неселектирана	2 . 5 д е н . / к г
П л а с т и к а	ПЕТ, зем.фолија 5-8 ден./кг	6 д е н . / к г
М е т а л	4.5 ден./кг дебелина <3мм 8 ден./кг дебелина >6мм	6 д е н . / к г
Т е к с т и л	Разни видови 1-2 ден./кг	1 д е н . / к г

Вкупните можни приходи по основ на собирање и продажба на рециклирабилни материјали се прикажани во следната табела:

Фракција	Вкупно количина за период 2013-2017 (во кг)	Единечна цена (просечна) ден./кг	Вкупно можни приходи
П л а с т и к а	2 6 0 . 0 0 0	6 , 0 0	1.560.000
Х а р т и ј а	5 2 . 0 0 0	2 , 5 0	130.000
М е т а л	5 2 . 0 0 0	6 , 0 0	312.000
Т е к с т и л	6 5 . 0 0 0	1 , 0 0	65.000
		В к у п н о д е н а р и :	2.067.000

На годишно ниво би можело да се обезбеди приход од околу 8.450 евра или за период од 4 години над 33.800 евра. Бидејќи општина Василево е рурална општина во која скоро сите жители живеат во куќи, може да се заклучи дека постојат предуслови за успешно имплементирање на дел од интегралното управување со отпадот, односно делот на повторна употреба и рециклирање на рециклирабилните материјали.

Сепак количините кои се генерираат во општината на годишно ниво се релативно мали за да биде исплатливо нивното селектирање. Неопходно е да се предвиди понатамошна обработка на одредени видови на рециклирабилни материјали (ПЕЛ, фолии) во вид на: балирање, сортирање или сецкање, како би се намалил нивниот обем и би се обезбедило нивно полесно складирање.

Бенефитите кои би се оствариле со рециклирањето покрај обезбедувањето на стабилни приходи и заштита на човековата околина, би придонеле и за продолжување на векот на користење на локалната депонија, бидејќи и од аспект на волумен и од аспект на тежина значително би се намалиле и количините на отпад кои завршуваат на депонијата.

Доколку се задржи сегашниот начин на управување со отпадот и притоа не се превземат мерки со кои во сите населени места, односно на целото население се овозможи користење на услугата за подигање на отпадот, предвидувањата се дека и понатаму ќе се создаваат голем број на помали диви депонии.

Трендови во генерирањето на биоразградлив отпад

Количините на биоразградлив отпад кои се создаваат во општина Василево се релативно мали и не се идентификувани потенцијали за зголемување на населението, како и развојот на земјоделието не покажува нагорна линија во последните години, ниту пак има некои показатели кои би индицирале на значајни промени во блиска иднина (промена на земјоделските култури, развој на прехрамбена индустрија и др.). За очекување е дека количините на овој вид отпад и во следите години ќе бидат на сегашното ниво на генерирање.

3. Дефинирање на целите

Општина Василево во голем дел е еколошки чиста животна средина, која располага со големи ресурси и потенцијали за производство на здрава храна, како и капацитети од шуми и води.

Отпадот, кој не е соодветно третиран претставува закана не само за животната средина, туку е и потенцијална закана за загадување на водното богатство во општината.

Според Националниот План за Управување со Отпад на Р.М дефинирани се 6 (шест) области кои треба да се опфатат за имплементирање на интегрирано управување со отпад и тоа како следува:

1. Политика за управување со отпад. Законска рамка и транспортирање на отпад
2. Институционални/организациски аспекти
3. Човечки ресурси и градење на капацитети
4. Техничка и оперативна инфраструктура
5. Економски/Финансиски прашања
6. Свест на инволвирани субјекти/јавност

Иако овој план се однесува на државно ниво, сепак сите овие области се релевантни и за локално ниво, освен првата област која е примарна одговорност на државата, иако политиките на управување со отпад треба да се градат и на локално ниво. Но, бидејќи регионалниот пристап е веќе дефиниран со овој план, може да се заклучи дека на локално ниво, особено кај помалите општини невозможно е да бидат опфатени сите области, пред се поради немање на потребен капацитет и од аспект на финансии и од аспект на човечки ресурси.

Согласно погоре наведеното се препорачува вклучување на приватен капитал во областа на управување со отпад и тоа во следните случаи:

(јавно приватно партнерство-законски можности)

* ако услугата или постројката од областа на управување со отпад не можат да се обезбедат со капацитетите и стручните знаења на локалните власти;

* ако воведувањето на приватен капитал значи веројатно зголемување на квалитетот на услугите или на постројката;

* ако вклучувањето на приватниот сектор овозможи побрзо вклучување и остварување на услугата или постројката отколку што би било кога би се чекало јавно финансирање;

* ако има поддршка од корисниците на услуги за воведување на приватниот сектор;

* ако постои простор за тендерско натпреварување помеѓу носителите на услуги од приватниот сектор;

* ако не постојат административни или правни пречки за вклучување на приватниот сектор;

* ако понудувачите на услуги обезбедуваат простор за подобрување и новитети.

Сепак, досегашните искуства говорат дека е потребен регионален пристап при управување со отпадот со цел да се постигне финансиска исплатливост на системот, што е и најважен, ако не и единствен услов за заинтересираност на приватниот капитал за инвестирање.

Сите овие препораки говорат дека еден од начините за постигнување на дадените цели е вклучување на приватниот капитал во јавните услуги на собирање, транспорт, рециклажа и депонирање на комунален отпад.

Документот на Обединетите Нации Агенда 21 во која управувањето со отпадот е елаборирано во посебно поглавје, дефинира одржлив начин на управување со отпадот кој всушност е и еколошки најприфатливиот начин на управување со отпадот.

Согласно препораките од НПУО и Агенда 21 основната цел на оваа план и програма е:
Воведување на интегрално управување со цврстиот отпад на целата територија на општина Василево

4.Стимулативни мерки за намалување и избегнување на создавањето на отпадот, негово повторно користење, рециклирање или користење како извор на енергија

Интегралното управување со отпадот претставува комплексен начин на управување со отпадот и истиот е најприфатлив од аспект на заштита на животната средина. Овој начин на управување ги опфаќа мерките за намалување и избегнување на создавање на отпадот, селектирањето на отпадот на местото на настанување, негово подигнување, транспорт, рециклирање, повторна употреба и депонирање на фракциите кои не можат да се рециклираат, во соодветни депонии. Од аспект на заштита на животната средина на слика бр.1 прикажана е пирамидата за најприфатливите начини на третирање на отпадот.

Најприфатливо

Бидејќи во Општина Василево доминантен отпад кој се создава е комуналниот цврст отпад од домаќинствата, стимулативните мерки за реализација на интегралното управување со отпадот треба да бидат насочени кон принципот на “загадувачот плаќа”. односно промена на начинот на наплата за услугата за подигнување на отпадот кој не е рециклабилен. Постојниот начин на наплата паушално, треба да се промени во наплата на услугата на подигање на отпад по количина (волумен) или тежина на подигнат отпад. Како еден од начините за намалување на генерирањето на отпадот, особено во однос на населението кое во општина Василево и е најголем генератор на отпад, се препорачува да се воведат едукативни и стимулативни мерки со процентуално намалување на цената за собирање на отпад за оние лица кои вршат селекција на отпадот.

Кој вид на стимулација ќе се усвои треба да биде дефинирано врз основа на извршено согледување на одржливоста на секој од нотираните мерки, односно да се изврши мултикритериумска анализа која покрај финансиската одржливост преку анализа на трошоци за транспорт на отпад ,без систем на селекција и со воведен систем, но со намалени транспортни трошоци, ќе ги согледа и економските бенефити и заштитата на животната средина.

Економско-финансиските инструменти за намалување на биоразградливиот отпад или другиот вид отпад, како што би бил посебна такса за депонирање на рециклабилен отпад, може да се спроведат само на државно ниво.

Општина Василево преку дефинирање на политика за воведување на интегралното управување со отпадот, битно ќе влијае врз стимулирањето на избегнувањето на генерирање на отпад, повторна употреба, примарно селектирање и рециклирање на фракциите на отпадот кои се погодни за рециклирање.

Успешноста на воведување на интегралното управување со отпадот, а особено селектирањето на отпадот е во голема зависност од правилното учество на локалното население во овие активности. Поради ова е неопходно активирање на невладиниот сектор кој би требало да учествува во планирањето, организирањето и реализацијата на целокупниот систем.

Интегралното управување со отпадот може да се имплементира на повеќе начини и тоа:

- 1.Имплементирањето да се изврши целосно од страна на општинското јавно комунално претпријатие-ЈПКД „Турија,, Василево;
- 2.Целосна организација на селектирање, транспорт и рециклирање на отпад на приватниот сектор (договор за услуги, концесија);
- 3.Јавно Приватно Партнерство.

Општина Василево е од помалите општини по број на население, во Република Македонија. Количините на генериран отпад на годишно ниво се релативно мали и треба да се нотира дека воведувањето на интегралното управување со отпад треба да биде изведено на регионално ниво. Сепак определба на општина Василево е да се воведат основните елементи на современото управување со отпадот, а со имплементирање на регионалното управување со отпад ќе се заокружи целиот процес на современо управување со отпадот.

5. Начини на отстранување и депонирање на отпадот

Депонирањето на отпадот се врши на регионалната Депонија, која е лоцирана во близина на населеното место Доброшинци. Депонирањето на отпадот подигнат од населените места во општина Василево од страна на ЈПКД Турија - Василево во оваа депонија започна во 2001 година. На оваа локација се врши со исфрлање на комуналниот отпад без никкви санитарно инфраструктурни мерки. Очигледно е дека постојниот начин на депонирање на отпадот не е во согласност со законските обврски за заштита на животната средина околу лоцираната депонија, исто така постои голем ризик од загадување и на подземните и површинските води од загадувачки материи произлезени од работењето на депонијата, кои слободно навлегуваат во сите медиуми на животната средина.

Според НПУО општина Василево припаѓа во Југоисточниот плански регион, односно со овој план предвидено е да депонирањето на отпадот се врши во регионалната депонија, што значи дека проблемите кои произлегуваат од работењето на општинските депонии треба да се надминат со изградба на регионална санитарна депонија.

До изградба на регионална депонија, Општина Василево ќе треба да продолжи со депонирањето на постојната општинска депонија и тоа на начин кој ќе ги минимизира ризиците од загадување на околината и ќе ги задоволи основните минимални критериуми за безбедно депонирање на комунален отпад. Неопходно е да се превземат следните мерки;

- Проширување на услугата „собирање и транспорт на комунален отпад,, на ЈПКД „Турија ,, Василево на целата територија на Општина Василево,
 - Оградување на депониите и поставување на влезни врати;
 - Периодично набивање на отпадот со покривање на истиот со инертен материјал или земја;
 - Поставување на лице кое ќе врши прием на отпадот, а воедно ќе извршува и чуварска функција;
 - Дефинирање на микро локација во рамките на постојната депонија во која ќе се депонира само градежниот шут;
- Овие мерки ќе придонесат за намалување на можностите за загадување на површинските и подземните води како и на почвата. Со можноста од употреба на градежниот шут за покривање на отпадот, е предложена мерката за негово посебно депонирање.

6. Дефинирање на индикаторите преку кои ќе се следи реализацијата на планот и програмата

Индикатори за следење на реализацијата на активностите кои се предвидени за остварување на основната цел, а тоа се: намалување на генерирањето на отпадот, воведување на рециклирање и повторна употреба на отпадот, соодветно депонирање и третирање на отпадот и покривање на целото население со услугата за подигнување на отпадот, односно индикатори за следење и мониторинг на остварување на планот и програмата, воглавно треба да бидат базирани на пополнување на формуларите за идентификација и транспорт на отпад, како и со пополнување на годишните извештаи за управување со отпад. Неопходно е почетните вредности на индикаторите да бидат детерминирани. Сите овие документи се дел од подзаконски акт: Правилник за формата и содржината на дневникот за евиденција за постапување со отпад, формата и содржината на формуларите за транспорт и идентификација на отпадот и формата и содржината на обрасците за годишните извештаи за постапување со отпад (Сл.весник на РМ бр.8/2006) и претставуваат обврска за претпријатијата кои управуваат со отпад како и за општинските власти.

Преку овие инструменти во секој момент ќе се согледува реалната претстава за остварување на планот и програмата, како од страна на локалните власти, така и од страна на други заинтересирани страни.

Во општина Василево не постојат индустриски капацитети кои годишно создаваат повеќе од 500 тони неопасен отпад или повеќе од 200 кг. опасен отпад, што значи дека нема индустриски капацитети кои би биле обврзани да изработуваат планови за управување со отпад и да доставуваат годишни извештаи до МЖСПП за опасен отпад. Градоначалникот е должен да доставува годишен консолидиран извештај за состојбите во управувањето со неопасниот отпад во општина Василево до МЖСПП најкасно до месец март во тековната, за претходната година.

7.Анализа и предлог за најсоодветен начин на управување со отпад

Согласно дефинираната цел за имплементирање на интегралното управување со отпадот како најсоодветен начин на управување со отпадот, анализите и предлогот се однесуваат на најсоодветен начин на имплементирање на овој вид на управување.

Начинот на имплементирање, односно моделот на интегралното управување со отпадот кој се предлага да се имплементира во општина Василево, пред се треба да зависи од реалните можности за имплементација на вака крупно поставена задача. Анализите на капацитетите на општина Василево покажуваат дека општина Василево располага со лимитирани капацитети, и тоа како институционални, организациски, финансиски, технички, така и квалификувани човечки ресурси. Ова е еден од клучните фактори во дефинирање на предлогот за начинот на имплементирање на соодветниот начин на управување со отпадот во општината Василево, кој ќе овозможи и ќе ги задоволи основните критериуми за безбедно управување со отпадот кои се дефинирани во **НПУО** и ќе соодветствува со барањата на ЕУ директивите во областа на заштита на животната средина од негативните влијанија на отпадот.

Активностите кои треба да се превземат за да се воспостави нов систем на управување со отпад се:

- * Намалување на генерирањето на отпадот;
- * Зајакнување на капацитетите на ЈПКД „Турија“, Василево
- * Воведување на рециклирање и повторна употреба на отпадот ;
- * Соодветно депонирање и третирање на отпадот;
- * Покривање на целото население со услугата за подигање на отпадот;

Најсоодветен и економски оправдан начин, согласно НПУО, а и со оглед на реалните можности на општина Василево, за реализација на овие активности е регионалниот пристап во управувањето со отпадот.

Сепак во рамките на планскиот период потребно е да се реализираат дел од овие цели кои се во рамките на капацитетите на општина Василево, а тоа се:

- * Подобрување на работата на регионалната депонија „Доброшинци,“
- * Зголемување на опфатот на населението со услугата за подигнување на отпадот,
- * Воведување на систем за примарна селекција на отпад.
- * Едукација на населението-подигнување на совеста на повисоко ниво

Директивите на ЕУ се водич за воспоставување на насоодветен начин на управување со отпад. Во нив се бара целокупното управување со отпад да биде безбедно за здравјето на човекот и за животната средина. Врз основа на погореспомнатите генерални правци за достигнување на минимално ниво на усогласеност со овие директиви, потребни се следните активности дадени за период од четири години:

- * регионално решавање на системот за управување со отпад;
- * калкулирање на сите трошоци создадени при управувањето со отпад при формирањето на цената на услугата;
- * подигање на степенот на наплата од домаќинствата, индустријата и институциите;
- * постепено воведување на нова пракса за депонирање на отпадот на постојната регионална депонија (едукација);
- * постепено воведување на селекција на комуналниот отпад на местото на создавање (домаќинства, индустрија и институции) (едукација);
- * воведување на јавни кампањи (едукација) за селектирање на отпад и компостирање;

Воведување на рециклирањето, значи пред се воведување на селекција на отпадот, односно одвојување на рециклибилните отпадни материјали од отпадот кои е можно да бидат процесирани, преработени или повторно употребени. Постојат повеќе начини на селекција кои денес се применуваат во земјите кои се ориентирани кон овој начин на искористување на отпадот. Концептно, селекција може да се врши на следните начини:

1. Селекција на отпадот во посебни фабрики за преработка на отпадот, во кои се врши издвојување на рециклибилните фракции од отпадот, кој во погоните се носи измешано.
2. Со воведување на примарна селекција на отпадот, односно селектирање на отпадот на местото на настанување, (во домовите, индустриските објекти и др.).

Согласно искуствата од другите земји, како и насоките дефинирани во европските директиви, воведувањето на примарната селекција е оценето како единствен прифатлив начин на селекција кој овозможува безбедно третирање на отпадот.

Од технички аспект примарната селекција може да се изведе преку воведување на систем на примарна селекција во местото на настанување на отпадот (домаќинства и индустрија) или пак

со воведувања на т.н. “рециклажни острови”, лоцирани на една или повеќе локации во населените места, во кој населението би го селектирало отпадот во посебни садови со поголем капацитет за секој од рециклабилните материјали (пластика, хартија, стакло, метал) или комбинација од двата начина.

Примарната селекција на местото на настанување на отпадот (домаќинства и индустрија) може да се воведо со првична селекција на отпадот на два дела, односно неопходно е да секое домаќинство, трговски или индустриски капацитет го двои отпадот во два сада и тоа за селектирање на влажен (биоразградлив) отпад, а другиот за сув отпад (пластика, метал, текстил и хартија). Почетниот начин на воведување на примарната селекција бара и дополнително доселектирање на материјалите во објект кој ќе овозможи доселектирање на материјалот по вид, боја и квалитет. Овој систем понатаму би се развивал со воведување на поселективна селекција на отпадот, односно за секој вид на рециклабилен материјал би имало посебен сад, со што постепено би се намалила потребата од доселекција на материјалот.

Треба да се нотира дека најчесто се употребува опцијата која е комбинација од претходните наведени системи. Овој комбиниран систем обично се користи во населени места во кои има и индивидуални и колективни објекти за живеење.

Со воведување на селекцијата воедно ќе биде опфатен и биоразградливиот отпад и ќе се воведо соодветен третман за истиот, што е услов од ЕУ директивите кои обврзува на постепено намалување на количините на депониран биоразградлив отпад.

За сите начини на примарна селекција потребно е да се обезбеди простор за основно процесирање на материјалот, со цел негово компактирање, сецкање, миење и др., со што би се намалиле трошоците за транспорт до местото за откуп на рециклабилни материјали и би се зголемила вредноста на материјалите.

Од пресудно значење за успешна имплементација на примарната селекција на рециклабилните материјали е учеството на населението во овој систем. Поради тоа неопходно е подигнување на јавната свест за бенефитите од селектирањето на отпадот, за што е неопходна медиумска кампања. За комерцијалните објекти, примарното селектирање на отпадот може да се организира како било која друга работна задача бидејќи веќе претходно е воспоставен најопштиот систем на управување.

Иако количините на органски отпад се релативно мали, согласно европските директиви, како и позитивните законски регулативи, неопходно е превземање на мерки кои ќе ги намалат количините на органски отпад кој завршува на депонија. Регионалниот пристап кон решавање на ова прашање е единствен кој овозможува одржливост на системот.

Како најоптимално решение за третирање на органскиот отпад се издвојува компостирањето. Треба да се напомене дека компостирањето треба да се врши на начин кој ќе овозможи добивање на високо квалитетен компост кој ќе може да се користи во земјоделието. Компостот кој е добиен од компостирање на мешан комунален органски отпад е со слаб квалитет и е ризичен од аспект на неговиот состав. Ова пред се е поради компостирање на органскиот отпад од животинско потекло. Компостот добиен од овој вид на отпад може да се користи само во цвекарството или за ремедијација на постојните депонии. Компостот добиен од т.н. “зелен отпад”, односно органски отпад од растително потекло, е соодветен за употреба во земјоделието, а во зависност од составот на компостот (присуство на тешки метали) и за производство на биохрана.

Препорачана технологија за компостирање

За општина Василево препорачливо е да се одбере технологија на домашно компостирање или т.н. аериран куп за компостирање или пак компостирање во мали садови дизајнирани за компостирање на мали количества на органски отпад.

Препораки за активности кои треба да се превземат од општина Росоман за успешно воведување на компостирањето:

Јавна кампања за бенефитите од компостирањето насочена кон населението

Реализација на пилот проект за компостирање

8. Дефинирање на акции односно проекти со кои би се реализирале предвидените активности со извршена приоритизација

Согласно препорачаниот начин на управување со отпадот кој е детерминиран во претходната точка дефинирани се акциите кои треба да се реализираат во следниот шестгодишен период.

Акциите кои се предложени се планирани согласно реалните можности на општина Василево, како од финансиски, технички аспект, а при тоа земајќи ги во предвид барањата што произлегуваат од ЕУ директивите. Ризиците кои се идентификувани пред се се однесуваат на финансиските можности на општината како и лимитираните можни извори на финансирање на овие акции. Реализацијата на акциите во голема мера ќе зависи од способноста на самаат општина постепено и во соработка со населението, во фази да планира и да се справи со оваа проблематика. Ограничувачки фактори кои влијаат врз реализација на акциите се во потребниот регионален пристап во решавање на проблемите со управувањето со отпадот, што е во директна зависност од расположението на локалните самоуправи во регионот за реализација, односно имплементирање на интегралното управување со комуналниот цврст отпад.

9. Согледување на јавното мислење од аспект на воведување на соодветно управување со отпадот во Општина Василево и дефинирање на цената на услугата

Општина Василево е рурална општина во која собирањето, транспортирањето, одведувањето и депонирањето на комуналниот цврст отпад од дел од домаќинствата и трговските објекти, започна во 2001 и во целост не е спроведено на целата територија на општината. Јавното мислење од аспект на воведување на оваа комунална услуга е позитивно, но заинтересираноста на населението за користење на овој вид на услуга е променлива што најмногу се должи на економската состојба во државата и невработеноста. Бидејќи главен приоритет на општина Василево е зголемување на покриеноста на населението и домаќинствата со оваа комунална услуга, согледувањата направени од страна на општината се дека поголемиот дел на населението е согласно или со позитивно мислење- одобрување во однос на плановите на општината за проширување на опфатот за собирање и транспорт на отпадот.

Во однос на воведување на соодветно управување со отпадот во општина Василево дефинирањето на јавното мислење е лимитирано од познавањата на населението од придобивките, односно бенефитите кои би се оствариле со соодветно управување. Дали ќе имаме позитивно или негативно јавно мислење во голема зависност е од висината на тарифите кои би требало да се платат со воведување на соодветен начин на управување со отпадот. Постојната тарифа е релативно мала и не ги покрива реално направените трошоци од страна на Јавното Претпријатие. Во рамките на планираната изработка на Студијата за управување со отпад во Југоисточен плански регион треба да ја дефинира висината на тарифата, при тоа да се земе во предвид достапноста на истата од страна на населението (1,5 % од приходите од едно домаќинство).

Неопходно е спроведување на јавна кампања за успешно имплементирање на предложените акции.

10. Идентификување на можните финансиски извори за имплементирање на планот и програмата

Финансирањето на акциите кои се предвидени со овој план е еден од главните ризици за негово реализирање во планскиот период. Треба да се потенцира дека во основа капиталните инвестиции поради својата големина вообичаено се финансираат од два или повеќе извори. Иако инвестициите кои се потребни за реализација на акциите во општина Василево се релативно мали, сепак се големо оптоварување за општинскиот буџет и буџетот на „ЈПКД „Турија „ Василево. Економскиот капацитет на општина Василево не дозволува издвојување на големи општински средства за реализација на планираните акции, а можноста за финансирање преку самопридонес е мала, пред се поради малите приходи на поголемиот дел од населението (социо-економската состојба на населението во општината и невработеност).

Финансирањето на капитални инвестиции е можно од следниве извори:

Општински буџет

Јавно Комунално Претпријатие

Учество на приватниот сектор преку разните видови на негово вклучување (Јавно-Приватно партнерство, концесии)

Долгорочни заеми од страна на комерцијални финансиски институции

Долгорочни заеми од страна на меѓународни финансиски институции (Европска банка за обнова и развој, Светска банка, и др)

Долгорочни кредити од билатерални извори (пр. Германска банка за обнова и др)

Трансфери од државниот буџет

Програма на МЖСПП

Грантови од Инструментот за предпристапна помош-ИПА,за земјите кандидати за членство во ЕУ

Додека финансирањето на капиталните инвестиции може да се обезбеди од повеќе извори, самото одржување, односно покривање на оперативните трошоци на системот за интегрално управување со комуналниот цврст отпад може да се покрива само од наплата на дефинираната тарифа за овој вид на услуга и од другите приходи остварени од оваа дејност (продажба на рециклабилни материјали и сл.)

Изработила комисија во состав:

- Ристо Михаилов - раководител на одделението за комунални работи,уредување на градежно земјиште и локален економски развој; _____

-Митко Јанев - Помлад Соработник за здравствена,противпожарна и цивилна заштита,превенција и справување со кризна состојба _____

-Георги Цонев - Самостоен референт за Угостителство, туризам и занаетчиство _____

-Соња Иванова - Помлад Референт - администратор за материјално-финансиско сметководство _____

-Васе Костадинов - ЛПКД,,Турија” _____

-Леонардо Николов - ЛПКД,,Турија” _____

-Снежана Костова - ЛПКД,,Турија” _____

Бр.07-778/1
20.03.2014г.
Василево

Совет на општина Василево
Претседател,
Илчо Колев с.р